

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 10 kor.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfői
ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XIX. évfolyam 13. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1913. január 17.

A nemzet vérvesztesége.

Nincs az a gyilkos hadjárat, nincs a vészes járvány, amely pusztítás dolgában vetekednék a tengerentuli kivándorlással. A mult esztendő folyamán csupán október hónapban 17951 utlevelet állítottak ki, vagyis kétszer annyit, mint az előző évben s természetesen ez utlevelek tulajdonosai nem valami kéjutazásra indultak, az óceánjáró gőzösök gyomra nyelte el valamennyit, mentek mindannyian az ujjvilágba, Amerika boldogulást ígérő földjére.

A legrosszabb a dologban az, hogy nincs mód, nincs eszköz a mivel ezt a nagy vérveszteséget meglehetne akadályozni. Az Egyesült államok köztársasági elnökei folyton ígérnek, hogy megszigorítják a bevándorlást. Az ígéret azonban csak ígéret maradt. Mi itthon próbálkozunk szigorú törvényeket hozni a kivándorlás ellen, mind nem ér semmit. Minden héten lefűlelnek egy-két kivándorlásra csábító ügynököt, ez sem ér semmit. A dúsgazdag hajóstársaságok, a melyek privilégiumot kaptak a tengerentuli kivándorlás lebonyolítására, a törvény védelme alatt üzik szabadon garázdálkodásaikat. Mindegyiknek van egy csomó ügynöke, akiknek más feladata nincs, mint hogy emberanyagot toborozzanak az óceánjáró hajók részére. Legutóbb a kormány rendeletileg tiltotta el a katonai szolgálatra kötelezettek kivándorlására.

A rendelet marad rendelet, aki szabályszerűen nem tud kivándorolni, az egész egyszerűen kiszökik. Ha már egyszer kint van az ország

határán, a dolgát simán elintézik a hajóstársaságok, amelyekre nézve az a fő, hogy a szökevény a viteldíjat kitudja fizetni.

A munkabíró emberek tömeges kivándorlásának igen szomorú következményei vannak. Ma már nem csak az iparban, de a mezőgazdaságban is munkáshiány van, amely nagyon is erősen gátolja ennek a két közgazdasági ágának a fejlődését. A munkáshiány munkabéremelkedést jelent, aminek a természetes következménye a drágaság. A kivándorlásban rejlő nemzeti vérveszteséget megérzi tehát az ország minden lakosa, talán épp az a körülmény nyithatná ki a nemzet jobbainak a társadalmi munka embereinek a szemét, hogy így országos mozgalom indulhatna meg a nemzeti vérveszteség gyógyítására.

Ezt a gyógyítást természetesen nem úgy kell kezdeni, ahogy az állam teszi, nem szaktanácsokkal, kétesértékű intézkedésekkel rossz, a gyakorlatban végrehajthatatlan, vagy semmit sem érő miniszteri rendeletekkel, hanem komoly, olyan irányu társadalmi munkával, a mely megszünteti a kivándorlás alap-okát, az embereknek a falutól való undorodását.

A falusi életet kell regenerálni, a falu szociális bajait kell orvosolni. Okos társadalmi intézkedésekkel oda kell hatni, hogy a falvak népe ne utálja meg azt a földet, amelyben apáink esontja porlad, ne utálja meg a nádfedeles kunyhót s ne vágyakozzék a városok kőkolosszusai közé.

Csodálatos dolog ebben az országban, amelynek legértékesebb

emberanyagát a falu szolgáltatja, legkevesebbet törődnek a falvak népével. Amíg a városoknak minden apró-cseprő baját heteken át tárgyalja a sajtó s a városok mizériáiról anket anketet követ, a városok bajainak orvoslására ezer számra produkálják a jobbnál-jobb tanácsokat, sőt mi több, a városok bajainak orvoslására tudnak meg lehetős jó gyógyszereket is fogatba venni, addig a faluval nem törődik senki. A falunak csak szaporodnak a bajai. Csoda-e tehát, ha a kivándorlás nőttön-nő, ha a falvak folytonosan néptelenednek?

Ezt a nemzetpusztulási folyamatot mindenáron meg kell akadályozni. Ha bebizonyul, hogy a kivándorlási törvény, vagy másszóval az államhatalom intézkedései nem bírják megakadályozni a nemzeti vérveszteséget, akkor kénytelenek vagyunk a társadalmi munka eszközeihez folyamodni. Ma már ott tartunk, hogy a földműves ugyanannyit kereshet itthon, vagy talán még többet mint Amerikában, tehát földművelőnépünk nem azért vándorol ki, hogy jövedelmét szaporítsa, nem hogy egyhangu életét felcserélje derűsebbel, mozgalmasabbal, a pusztulásnak indult falvakban itthon nem találhatja meg azokat a tényezőket, amelyek az életet változtatossá, derűssé, könnyebben elviselhetővé teszik, a falvakból csak sötét életunalom ásit felé, ezt kell onnan valahogy kiűzni, orvosolni kell a falu szociális bajait és meg fog szünni a kivándorlás.

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárukban

Telefon 769. sz.

legelőcsőbb bevásárlási forrás.

Rákóczi-ut, 6. szám alatt az Orsolya-zárda épületében

Telefon 769. sz.

Utolsó lépés a békéért.

A nagyhatalmak végre meg-
egyeztek a közös jegyzékben, me-
lyet át is adtak a török külügy-
miniszternek.

Ez az utolsó lépés a béke biz-
tosítására. A nagyhatalmak erélye-
sen és határozottan szorítják a por-
tát engedékenységre. Fenyegetik,
hogy a háboru megújulása esetén
még ázsiai birtokai is bajba kerül-
nek, valamint avval — és ez a leg-
fontosabb — hogy nem adnak
pénzt.

Ezt az utóbbi világos beszédet
megérti a török és így remélhe-
tőleg engedni fog.

Nem adtak fel minden re- ményt.

Szófia, jan. 16.

A londoni béketárgyalás kedvezőtlen le-
folyása mellett is az itteni jól értesült kö-
rök nem hiszik, hogy Törökország a balkáni
államokat a háborunak újból való megkez-
désével provokálni fogja. A miniszterelnök
környezete még nem adta föl azt a reményt,
hogy a békés megoldás végül mégis si-
kerülni fog. Ugyanezt az optimista fölfogást
lehet konstantálni a Romániával való vi-
szonyról is. Danevnek Londonból küldött
jelentései olyanok, hogy a Törökországgal
való békés megegyezést még mindig re-
mélni lehet. Szófiában senki sem hisz Tö-
rökország háborus elszántságában és nagy
reményeket fűznek a nagyhatalmak közbe-
lépéséhez. A hadügyi kormányzat minden-
esetre megtette a szükséges intézkedéseket,
hogy a hadműveleteket folytathassa. A ki-
rálynak és Boris meg Ciril hercegeknek
Musztafabasába való elutazása csak arra
való, hogy a törököknek megmutassa a bol-
gárok végső elszántságát. A szerb kormány-
nyal megállapodás történt arról, hogy igen
jelentékeny szerb csapatokat küldjenek Csá-
taldzsa és Drinápoly elé. Egyébiránt a ka-
tonai körök a háboru folytatása esetében
nem szándékoznak a törökök megerősített
csataldzsa hadállásait megtámadni, hanem
egyelőre arra fog igyekezni irányulni, hogy
Drinápolyt meghódításra bírják.

Utolsó békefeltétel.

Konstantinápoly, jan. 16.

Diplomaciai forrásból jelentik, hogy a
balkáni államok a nagyhatalmak együttes
lépése után utolsó béke feltételül azt fog-
ják követelni, hogy a porta mindegyik bal-
káni államnak egy-egy képviselőjét a tö-
rökországi keresztények vallásügyi és igaz-
ságügyi kérdéseiben öt esztendőre tanácsos-
ként alkalmazza.

A nagyhatalmak jegyzéke.

Bécs, jan. 16.

Illetékes forrásból jelentik, hogy a nagy-
hatalmak konstantinápolyi lépése minden va-
lószerűség szerint még ma meg fog történni.
A jegyzék mindenekelőtt Drinápoly átenged-
ését tolmácsolja azzal a megokolással, hogy
különben a törökök ázsiai birtokait is vesze-
delem fenyegetné. A jegyzék hangja barát-
ságos ugyan, de határozott. Különösen az a
része, amely a porta további makacssága ese-
tére a hatalmak pénzügyi támogatásának meg-

vonásával fenyeget. Törökország mostani ag-
gasztó pénzügyi helyzetére való tekintettel
remélni lehet, hogy ennek a kijelentésnek
meglesz a kívánt hatása.

A szerb hadügyminiszter lemondása.

Belgrád, jan. 16.

A hadsereg fő vezénylete és a kor-
mány között támadt konfliktus miatt a had-
ügyminiszter be fogja adni lemondását.

A delegátusok új utasítást várnak.

London, jan. 16.

A balkáni delegátusok tegnapi tanács-
kozázat elhalasztották, mert a bolgárok, a
kik Szófiából újabb utasításokat várnak,
nem jelentek meg. Az értekezlet előtt Cam-
bon francia nagykövet a montenegrói és a
bolgár fő delegátusokat fogadta.

Ünnepélyes elégtétel Prohász- kának.

Bécs, jan. 16.

Beavatott helyre érkezett prizreni távirat
szerint a szerbek tegnap ünnepies formában
elégtételt adtak a monarkának. Prohászka
konzul jelenlétében nagyobb szerb katonai
osztály tisztelgett az osztrák és a magyar
zászló előtt.

Semmi remény.

London, jan. 16.

Az itteni balkáni körök azt mondják,
hogy semmi remény sincs a háboru folyta-
tásának megakadályozására. Sokan egészen
nyíltan azt a meggyőződésüket fejezik ki,
hogy rövid háré után sokkal gyorsabban fog
a béke létrejönni, mint hosszadalmas tárgya-
lással.

Gróf Berchtold Romániáért.

Bukarest, január 16.

Az Adeverul szerint gróf Berchtold
külügyminiszter a lap egy munkatársa
előtt úgy nyilatkozott, hogy *Ausztria Ma-
gyarország szükség esetén nem késleked-
nék Romániát teljes erejével támogatni.*
Hozzátette a külügyminiszter, hogy a mon-
archia adandó alkalommal úgy Szófiában,
mint másutt is teljes határozottsággal kinyil-
vánítaná ezt a szándékát.

Monasztir a bolgároké.

Szalonki, jan. 16.

A jövődő határokat úgy fogják meg-
állapítani, hogy Monasztir és Chrida a bol-
gároké lesz, a szerbek ezt a két várost ki
fogják őríteni.

Három korosztályt behív a török.

Konstantinápoly, jan. 16.

A kormány elhatározta, hogy a háboru
folytatása esetében a 44, 45 és 46 éves kor-
osztályokat be fogja hívni.

Elítélik a delegátusok eljárását

Páris, jan. 16.

A Matin-nek jelentik Londonból: Több
nagykövet nagyon éles szavakkal elítélte a
balkáni kormánynak a fegyverszünet föl-
mondásával való fenyegetésükkel nem ker-
getnék végképpen a kétségbeesésbe. Cambon
francia nagykövet a balkáni delegátusoknak

tegnap kijelentette, hogy nem talál eléggé
súlyos szavakat annak a jellemzésére, hogy
a balkáni államok haszontalan fenyegetésük-
kel nem kergetnék végképpen a kétségbe-
esésbe. Cambon francia nagykövet a balkáni
delegátusoknak tegnap kijelentette, hogy nem
talál eléggé súlyos szavakat annak a jellem-
zésére, hogy a balkáni államok jegyzéket
akarnak a portának átadni.

Szerb csónakokra lóttek.

Belgrád, jan. 16.

Az itteni lapoknak jelentik Szendroból,
hogy a magyar danapartról osztrák és ma-
gyar katonák rálóttek minden ok nélkül egy
szerb csónakra, amelyben öten ültek. A szerb
bizottság megállapította, hogy a csónakot
tiz puskagolyó lyukasztotta át. A szerbek
csak úgy menekültek meg a veszedelemtől,
hogy a csónak fenekére vetették magukat.

A katonapárt felülkerekedik.

Konstantinápoly, jan. 16.

Ugy látszik, hogy a katonapárt egyre
jobban fölülkerekedik. A hatalmak jegyzéke,
amelyet ma fognak átadni, azt fogja taná-
csolni a portának, hogy Drinápolyról mond-
jon le és a szigetéről való döntést bizza a
nagyhatalmakra. Oroszország eredetileg azt
akarta, hogy Törökország az összes szigetek-
ről mondjon le, de a többi nagyhatalom ke-
resztülvitte, hogy a Dardanellák előtt lévő
szigetek a törökök maradjanak.

Török hadihajó Sira előtt.

Athén, jan. 16.

Nagy rémületet keltett az a hír, hogy
egy török hadihajó hirtelenül megjelent Sira
előtt, ahol több épületet összebombázott s
azután egy görög páncélos hajót elsü-
lyesztett.

Stambulban harcias a kedv.

Konstantinápoly, jan. 16.

A porta mára várja a nagyhatalmak lé-
pését. A nagykövek együttesen fognak
megjelenni Noradungiánál és Pallavieini ör-
gróf osztrák és magyar nagykövet föl fogja
olvasni és át fogja adni a közös jegyzéket.
Ezután a nagykövek egyenkint fognak
tanácskozni Noradungiánál. A török kül-
ügyminiszter tegnap délelőtt a német nagy-
követségen volt és sokáig tanácskozott a
német nagykövettel. A tegnapi miniszter-
tanácskozásra meghívták a bukaresti török kö-
vetet is, aki jelentést tett Románia terveiről.
A csataldzsa vonalon naponkint van kisebb
előőrsi csatározás. Stambulban a kedv hatá-
rozottan harcias. A nemzetgyűlést csak a
nagyhatalmak jegyzékének átadása után
fogják összehívni, amennyiben még szükség
lenne rá.

Rálóttek a szerbekre.

Belged, január 16.

Szendrő előtt a magyar harról a kato-
nák rálóttek egy csónakra, melyben többen
tartozkodtak. A csónokban ülők úgy tudtak
menekülni, hogy a csónak fenekére hasal-
tak. A csónakot 10 golyó találta.

Románia békét akar.

Budapest, jan. 16.

A Budapesten tartózkodó román
közoktatásügyi miniszter ma kife-
lentette egy újságírónak, hogy Ro-

mánia békét akar. Valamennyi nagyhatalmaknak közös érdeke a béke, amit remél is hogy meglesz.

Az Ardos-féle munkaiskola.

Hetekkel ezelőtt értesült lapunk hasábjain a t. olvasóközönség, hogy városunkban egy új intézmény van alakulóban. Az intézmény azóta létesült is. Szerény az intézmény neve, amint szerény annak létesítője. Pedig az intézmény messzekiható eszméket igyekszik megvalósítani. Munkára akar nevelni munka által. Célja elérésére bevonná óhajtja az intézmény munkakörébe a tanulóifjúságot, a műkedvelő urakat és hölgyeket. De többet is akar. Kézimunkát tanítani, hogy azt háziiparilag üzhessék a kisiparosok, iparosmunkások, szegénysorsu intelligens lányok, asszonyok.

Az eszme — melyet a kézimunkaiskola intézménye szolgál — olyan, hogy minden illetékes faktornak felkarolnia kellene a közérdekében is. A magunk részéről kiemelendők tartjuk az intézmény ipari fontosságát. Igaz, hogy az intézmény még embryonális állapotban van s hogy céljait elérje, kifejlesztésre szorul.

A munkaiskola vezetőjének mindenesetre csak általános elismeréssel adózhatunk, hogy az eszmének anyagi áldozatokkal és fásasztó munkássággal tetet adott s így megmutatta az irányt, amelyet követre megfelelő illetékes támogatás mellett célt is érhet. Mint tudjuk, a kereskedelmi és iparkamara elnöksége volt az első, mely felismerte az intézmény messzekiható fontosságát, amiért is úgy erkölcsileg, mint anyagilag az intézmény támogatására sietett. Ugy értesültünk, hogy Biharmegye is megszavazott egy összeget az intézmény céljainak könnyebb kivitelére. Hisszük, hogy Nagyvárad bölcs vezetősége sem fog elzárkózni az intézmény gyámolításától, amely által az intézményt a kezdet nehézségein átsegítve fejlődésre képessé teszi.

Az Ardos-féle kézimunka és háziipari munkaiskolát annál is inkább fontos intézménynek kell tartanunk, mert a város jövőben létesítendő közműhelyének, foglalkoztató-műhelyének egyik fejlődésre képes fiókintézményeül tekinthetjük. Miután meg van a kezdet, ezt mindenesetre könnyebb kifejleszteni, mint újat létesíteni. Az ipari munkások az intézmény műhelyében különböző kézimunkálatoknak háziiparszerű művelése mellett éppen a munkanélküli időben jó mellékjövedelemhez juthatnak hozzá, amint külföldön is történik.

A munka szükségességétől áthatott munkás kedvvel keresné fel az intézményt, ha figyelme erre irányítva lenne. Egyes kisiparosokra — akik inkább kézi-iparosok — főleg fontos megismerni a munkaiskola intézményét. Miután a gyáripar szűkebb tére szorította a kézi-ipart. A mai kézi-iparosnak a munkája kivételére több gyakorlati intelligenciát szükséges bevinnie. Erre pedig nevelődni kell, amikor is a munkás szellemi lényé úgy idomuljon, hogy ezáltal izlése, művészeti készsége fejlődve, munkáját oly tökélyre vigye, hogy gép által azt elérni ne lehessen.

A jövő kézimunkása nem lehet csak bizonyos munkanemre képesítve; hanem szükséges, hogy vértelve legyen a jó megfigyelés, a biztos munkakivitel és erős akaratkészség által. Ez esetben a kézimunkás könnyen felveheti a harcot ama gépek mellett, melyek inkább tömegmunkát szolgáltatnak, de új vonalakat, új formákat nem nyújtanak már pedig az ember a kultúra fejlődésében ezek után áhítozik. A kéznek a képek mellett újabban ismét nagy szerep jut, miután a kézmű-iparosnak lassanként művészé kell fejlődnie, hogy a megnemesített új vonalakkal, formákkal készíthesse el a mindennapi házi- és ipari tárgyakat. S amint a nyugati kulturálmunkában a hatalmas gyáripar mel-

lett a kézműiparosságból kikerült iparművészet jelentős fokot ért el, úgy megtörténhetik ez nálunk is, ha minden törekvés — mely ama eszmét megtestesíteni akarja — kellő méltánylásban, felkarolásban és támogatásban részesül.

Am e cél elérése miatt szükséges műpártoló társadalmat is nevelni. Ez sem történhet máról-holnapra, de tény, hogy minél korábban kezdődik a nevelés, annál eredményesebb lesz a fejlődés. A műpártoló társadalom nevelésének már az iskolában kell kezdődnie, a gyermekkorban s folytatódjék a felnőtt korban is munka közben, gyakorlati munka mellett. Éppen ezért is fontos, hogy egy munkaiskolai intézmény, mint az Ardos-féle meg is teszi, működése körébe nem csak az iparosokat vonja be, hanem egy a tanulókat, mint a mindkét nembeli felnőtteket is. Ilyen értelemben ezután a munkaiskolai intézmény messzekiható célzatainál fogva, ha az eredmény nem is mindjárt kézzelfogható, nemcsak az egyesek, hanem szociális társulatok és a hatóságok által támogatandó volna a közjavára.

Az árvaszék a vadházasságok ellen.

A folyton nagyobbodó erkölcsi romlottság tovább terjedésének megakadályozása végett Verner Kálmán megyei árvaszéki elnök nagybárá akcióit indított. Felhasználva az érvényben levő törvényben levő törvényeket, valamint miniszteri rendeleteket kérlelhetetlen szigorral veti magát közbe minden egyes vadházassági esetben és ha kell még karhatalommal is megakadályozza a vadházasságot.

Tegnap ebben a dologban Verner rendeletet adott az előjárásoknak. A rendelet értelmében minden egyes esetben, mely az előjárásoknak tudomására jut, azonnal jelentést kell tenni az árvaszékhez. Az árvaszék természetesen nyomban intézkedik a főszolgabíró útján, hogy az illető vadházasságban élő kiskoru a csendőrség segítségével hazakisértesse.

Az esetben, ha a kiskoru szülője beleegyezett a vadházasságba, az árvaszék nyomban megszünteti a szülői hatalmat és alkalmas gyámot rendel ki, aki köteles a legnagyobb szigorral őrködni a kiskoru felett. Egyidejűleg az illető szülőt vagy gyámot, aki ily erkölestelen dologhoz adta beleegyezését 400 korona pénzbüntetésre is ítéli az árvaszék.

Ennek a szigorú intézkedésnek valószínűleg meg lesz a kellő hatása, mert az árvaszék visszaesés esetében még szigorubban fog eljárni s a szülőknek esetleg a teljes vagyoni romlásuk következhetik be, ha nem őrködnék kellőleg gyermekeikre. Tekintve azt, hogy a legtöbb vadházasság kiskoruk között történik, meg lehet állapítani, hogy az árvaszéki elnök bölcs intézkedése által a vadházasságok számának 75 százaléka meg fog szűnni. Bár ki lehetne terjeszteni ezt az intézkedést a nagykorúakra is, mely üdvös dolgot tudna végezni a hatóság egy év alatt is.

A törvénytelen gyermekek.

Ugyancsak a tegnapi nap folyamán egy másik dologban is intézkedett Werner Kálmán. Eddig az volt a szokás, hogy a törvénytelen gyermek természetes apja, ha a gyermek tartását elvállalta és volt neki miből teljesíteni is azt, akkor teljesítette, de csak addig, míg katonának nem ment, vagy

ameddig egy más leány nem esavarta el a fejét. Így nagyon bizonytalan volt a gyermekek tartása. A jövőben a törvénytelen gyermekeknek nemcsak a természetes apját fogják a gyermek tartására meghallgatni, hanem ha az apa még kiskoru, akkor a szülőket is, akik vagyonukkal felelősek a törvénytelen gyermek tartásáért.

Ez is igen jó hatással lesz az erkölestelen élet megfékezésére, mert a szülők jobban fognak vigyázni gyermekeikre, ha tudják, hogy megtakarított vagyonukkal felelősek a gyermek meg gondolatlanóságáért.

A két nagy jelentőségű rendelet ismét új oldaláról mutatja be az árvaszéket, melyről eddig csak azt tudták, hogy a hagyatéki ügyekben veszi tudomásul a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyveket. A két rendeletet legközelebb újabb más és szintén igen fontos jelentőségű rendeletek fogják követni, melyek Biharvármegye árvaszékét valóban az egész ország minta árvaszékévé fogják tenni.

Tiltott sebességgel száguldanak az autók

A nagyvárad utcák közbiztonságát mind jobban és jobban veszélyeztetik az automobilmek. Anélkül is olyan szerencsétlen ez a város az utcái tekintetében, hogy egyenesen halálos veszedelemmel jár most már az utcán való egyszerű járás is. Az összes utcák közül a Rákóczi-ut, tehát a főutca a legszűkebb s mivel itt a legnagyobb a forgalom, tehát csak természetes, hogy itt hajtának legvadabban az automobilmek.

Nehéz dolog lenne az utcák kiszélesítését keresztülvinni, de ugylátszik, hogy még nehezebb feladat az autókat lassabb és óvatosabb hajtásra szorítani. Már pedig ennek meg kell egyszer történni. Különösen most, a fagyos, sikos utca annyira életveszélyes, hogy az illetékes tényezők komolyan kezdenek foglalkozni a kérdéssel és van is reményünk rá, hogy végre rend lesz a várad utcákon.

Az erélyesebb intézkedést az sürgeti, hogy mostanában nap mint nap történtenek apróbb szerencsétlenségek. Az aszfalt csuszamlós és aki hirtelen menekülni akar a száguldó gépkocsi elöl, az legtöbbször elvágódik és még jó, hogyha az autó nem megy rajta keresztül. Tegnap is egy köztestületben álló bankigazgató került így a gépkocsi kerekéi elé és a soffőr az utolsó pillanatban rántotta félre a kormányt.

A rendőrbírósg több esetben megtartott vizsgálat tapasztalata után elhatározta, hogy radikálisan jár el a legesekélyesebb esetben is. Egyszerűen letiltják az illetőt a hajtástól és emellett súlyosabb pénzbüntetéseket fognak kiróni.

Annál is inkább remélhető az efajta lehetetlen állapotok megszüntetése, mert a megrendszabályozást Mezey Gyula alkaptány vette kezébe, aki nem fogja elnézni senkinek sem, hogy a Fő-utcán közel 30 km. sebességgel száguldjon. Az új kihágási ügyek bírása nagyon komolyan veszi az ügyet. Tudósítónk előtt az utcai forgalom megrendszabályozásáról és az autók menetsebességének, korlátozásáról a következőket mondotta:

— Több oldalról érkezett hozzám a hi-

vatalos jelentéseken kívül kérés, hogy szorítsam rendre az automobiloikat. Magam is meggyőződtem, hogy egyes autók életveszélyes száguldozással járnak a város területén.

A panaszok és felszólalások főleg egyes automobil tulajdonosok ellen szólnak, akik engedély nélkül hajtanak, mert nincs igazolványuk. Ezeket még könnyen megbüntethetjük, de valósággal tehetetlenek vagyunk, ha az illető katonatiszt.

Megtörtént kérem, hogy még Rác kapitány egész halmaz aktát gyűjtött össze katonatisztek ellen. Áttette az ezredparancsnoksághoz, ahol egyszerűen széttepték a rendőrbíróság aktáit. Mi pedig nem tudjuk megbüntetni a katonatiszteket. Katonák pedig még megveregették az illetők vállát:

— Sehr schön, sehr schön ist das! . . .

Nur ein bravurstikli.

Ez most nem régen is előfordult. Ennek végét szakítom, mert én megsürgetem kétszer az ügyet az ezredparancsnokságnál és ha nem lesz eredmény, ha összetépik az én jelentéseimet is, akkor leiratom mégegyszer és beterjesztem a hadtestparancsnoksághoz.

..HIREK..

* Majláth püspök Nagy-Váradon. Tegnap délután az erdélyi vonattal kedves vendége érkezett Széchényi Miklós gróf püspöknek Majláth Gusztáv gróferdélyi püspök személyében. Majláth püspök sokszor megfordult már Nagy-Váradon, a hosszú interregnum alatt többször eljött vigasztalni bennünket árvaságunkban, — most pedig látogatása első sorban Széchényi püspöknek, mint a szomszéd egyházmegye főpásztorának s régi barátjának és rokonának szólt. Együttal megköszönte Fetsler Antal felsz. püspöknek, hogy az elmúlt évben az ő gyengélkedése idején, két fárasztó bérmatutát végzett helyette egyházmegyéjében. Az esti órákban több látogatást tett Majláth püspök, ki ma reggel utazik el Nagy-Váradról.

* Görgey jobban van. Görgey Ar tur állapota az éjjel örvendetesen javult. Láza nincs és táplálékot nagyobb mértékben vesz magához.

* Kinevezés. A pénzügyminiszter Molnár Albert érmihályfalvai pénzügyi számellenőrt a IX. fizetési osztályba pénzügyi számvizsgálóvá nevezte ki.

* Lemondott anyakönyvvezető. A eséffai járás főszolgabirója bejelentette az alispánnak, hogy a mezőbikácsi anyakönyvvezető helyettes lemondott állásáról. A főszolgabiró Hraboszkó István jegyzőgyakornokot kéri kinevezni az állásra.

* A népszövetség közgyűlése. A katolikus népszövetség vasárnapi közgyűlését megelőzőleg oly általános érdeklődés nyilvánul meg városszerte, amelyet eddig még nem igen volt alkalmunk tapasztalni. A közgyűlés, mely délután fél 5 órakor kezdődik, mint a Tiszántul megírta, a főgimnázium dísztermében lesz megtartva. A minden tekintetben jelentős gyűlés kiemelkedő pontja

lesz az ünnepi beszéd, melynek megtartását Vass József dr., a kiváló szónok volt szíves magára vállalni. A közgyűlést fogja követni a katolikus bál a Vigadó dísztermében. A bálon nemcsak Nagyvárad katolikus társadalma, de a vármegyéből is sokan fognak résztvenni.

* Az Orsz. Pázmány Egyesület közgyűlése. Az Országos Pázmány Egyesület január 30-án, esütőtökön délután 6 órakor tartja Budapesten, a Szent-István Társulat dísztermében (VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám) XV. rendes közgyűlését. A közgyűlés napirendje a következő: 1. Elnöki jelentés. 2. A főtitkár jelentése. 3. A védőiroda jelentése. 4. Pénztári jelentés és a számvizsgáló-bizottság javaslata a fölmentés megadása tárgyában. 5. A tisztikar választása, 60 választmányi és 3 számvizsgálóbizottsági tag választása egyévi időtartamra. 6. Esetleges indítványok, amelyek azonban január 20-ig az elnökséghez beküldendők. A közgyűlés napján este 8 órakor a Budapesti Katolikus Körben Pázmány-lakoma lesz.

* Popescu helyettese. Miklóirtás község nevezetes lett arról a nagy bűnpörőről, amellyel annak idején Popescu Aurél körjegyzőt vádolta meg Neumann miklóirtási körmáros. Popescu ekkor éveken át fel volt függesztve állásától. Azonban, hogy a jegyzői teendők még se akadjanak fent, a községek II. jegyzői állást rendszeresítették, amelyre Kucsovsky Lajos okl. jegyzőt választotta meg a képviselőtestület. Kucsovsky volt egyúttal a helyettes jegyző is. Popescu ártatlansága kiderültével azonban újra elfoglalta állását. Kucsovsky ekkor lemondott állásáról, amelyre aztán Suhajda Antal okl. jegyzőt választották meg, akinek fizetését múlt év november 16-án utalta ki Biharvármegye alispánja. Azonban a kiutalásnál tévedés történt. Ugyanis a segédjegyzői és II. jegyzői fizetés közötti különbözet helyett a jegyző 2 havi fizetését vonta le a magyarországi adóhivatal. Suhajda ezért tegnap kérte a vármegye alispánját, hogy a minden alap nélkül levont többletet utódja vissza az alispán.

* Lesz-e szükség új állásokra a városnál? A városi tisztviselők fizetésrendezése tárgyában kiküldött ad hoc bizottság alakuló ülésén eszmecsere folytattak afelett is, hogy a bizottság megbízása kiterjed-e arra is, hogy a fizetésrendezés mellett esetleg új állások rendezését javasolja a bizottság. Erre nézve abban csucsosodott ki a vita, hogy az egyes ügyosztályok és állások szervezésére lenne szükség s amennyiben az felmerülne, megteszi a javaslatát az új állások szervezésére és fizetésére nézve. Aki ismeri a városi ügyosztályok munkakörét s jelenlegi állapotát, előre tudja, hogy új állások rendszeresítése nélkül a város közigazgatását a rendes mederbe terelni nem lehet. A közigazgatásnál oly óriási a munkaszaporulat, hogy a jelenlegi személyzettel azt elvégezni nem lehet. Mindjárt az elnöki ügyosztálynál elkerülhetlen, hogy a létszámot fel ne emeljék. Az itt levő aljegyző és tb. aljegyzők majdnem minden nap ülésekben vannak elfoglalva s így a napról-napra növekvő aktahalmaz elvégzésére nem jut idejük. A közigazgatási bizottsági ügydarabok száma mindjobban nő, annyira, hogy ennek ellátására ides-tova egy külön munkaerő lesz szükséges. A katonai és illetőségi ügyosztálynál, eltekintve a mostani beszállásokkal járó óriási munkától, rendes körülmények

között még csak el láthatnák a katonai ügyeket, de már az illetőségi ügyek feldolgozását nem képes az ott levő egy fogalmazó ellátni. És még tovább is lehetne menni, ha az új állások szükségét kutatjuk. A kiküldött bizottság tehát aligha térhet ki az új állások rendezésének kérdése elől, ha megbízását komolyan fogja fel. Hogy pedig komoly és eredményes munkát akar végezni, arra elég garanciát nyújtanak a bizottság tagjai.

* A király képviselője a budapesti katolikus bálon. A budapesti katolikus Bál bizottságot öfelségének kabineti irodája értesítette, hogy a király, mint a bál legfelső védője, személyének képviselével Frigyes főherceget bizta meg. A király képviselőjének részvétele a bizottság feladatává teszi, hogy gonddal igyekezzék az idei farsang legnagyobb eseményének körültekintő előkészítésére. A magyar társadalom törekvéseinek legszebb elismerése az a kegy, amellyel a király ezt a mozgalmat felkarolta és a képviselődésre vonatkozó megbízással is kitüntette. A rendezőség már most is állandó tevékenységgel bonyolítja le azokat a teendőket, melyek egy ily fontos esemény legkisebb részletig terjedő kidolgozásához szükségesek. Ezek között most döntöttek a táncrend kérdésében, melynél Kőszeghy József iparművész eszméjét fogadták el.

* Kóbor kutyák ellen. A város területén folyó hónapban ebzárlat rendeletet el. A lakosság azonban nem veszi ezt elég szigorúan, holott a veszedelem nagyon is fenyegető. A rendőrkapitányi hivatal, elrendelte a kóborkutyák összefogdosását és így tegnap a gyepmester mintegy 50 kutyát fogott össze az utcáiról. A tulajdonosokat, akik kóborolni engedik kutyájukat, a rendőrség szigorúan fogja megbüntetni.

* Tizennégy éves leány a csendőrszuronyok között. Lapunk más helyén foglalkozunk a vadházasságok megszüntetését célzó árvaszéki rendelettel, mely tegnap adatott ki és már tegnap alkalmá is volt az árvaszékeknek a rendeletet alkalmaznia. Biharillyén történt ugyanis, hogy Göndör Anna 14 éves leány beleszeretett B. Sipos Jánosba és tegnapelőtt este bucsut mondva a kapufélfának, el is szökött hazulról szerelmeséhez, aki természetesen tárt karokkal várta. Az esetet bejelentették az árvaszékeknek. Alig jött meg a jelentés, már a másik félóránban ment a távirati utasítás a nagyszalontai főszolgabiróhoz, hogy karhatalommal válasszák el a leányt a legénytől és kísérik haza. A nagyszalontai főszolgabiró nyomban foganatosította is a rendeletet és a tizennégy éves leányt, akinek fejét annyira elesavarta a legény, csendőrökkel kísértette haza. A lánykának valószínűleg nem lesz kedve még egyszer ily szégyennek kitenni magát.

* Szabályrendelet-minta a kéménysepréről. A magyarországi kéményseprők országos egyesülete felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, hogy egyöntetű eljárással szabályoztassék a kéményseprés ügye. A belügyminiszter egy szabályrendelet-tervezetet készítettett a felterjesztés folytán, a tűzbiztonsági érdekek fokozottab megvédése és a kéményseprő mesterek tisztességes megélhetésének biztosítására s ezen szabályrendelet-mintát a kéményseprési szabályrendeletek megalkotásának megkönnyítése céljából megküldötte az összes törvényhatóságoknak.

* **Eltűnt gyermek.** Mult év december 19-én özv. Grunwald Mórné kolozsvári-utcai üzletéből megszökött Löwi Ernő kereskedő tanonc. A kereskedő azt hitte, hogy a fia Péterszegre szüleihez visszatért, azonban ma arról értesült, hogy a fiu odahaza nincsen. A kis fiu 13 éves, magas termetű, barnás hajzatu, kissé kopasz, szája duzzadt. Eltávozásakor drapp kabátot, sötét csikos nadrágot és sport sapkát viselt. A körözése széleskörben megindított.

* **Társas utazás.** Makfalvi Ferenc kassai kereskedelmi iskolai tanár husvétkor társas utazást rendez Olaszországba. Programba van véve Róma, Tivoli, Nápoly, Pompeji, Capri-sziget, Sorrento, Pozzuoli a Tuzarótó stb. A két hétig tartó s minden kényelmet nyújtó utazás II. osztályban (hajón I. oszt.) összes költsége a külön kirándulások, borraivalókat, vezetőköt, belépő-díjakat is beszámítva 320 korona. Elsőrangú szállodák és ellátás. Indulás Kassáról március 14-én. Jelentkezni lehet Makfalvi Ferenc tanárnál (Kassa, Mikes-utca 10.) és László Bélánál, a Kassai Hirlap szerkesztőjénél, akik szívesen küldenek programot s adnak bővebb felvilágosítást úgy a jelen, mint a július hónapra Norvégiába tervezett társas utazásról.

* **A magánborfogyasztási adó megváltása.** A magánborfogyasztási adó évi átalányban leendő megváltására a városi adó- és pénzügyi tanácsos már kitűzte a határidőt s az egyezségi tárgyalásokat január hó 20., 21. és 22. napjaira tűzte ki. Lukács Odón tanácsnok erre vonatkozólag a következő hirdetményt boesátotta ki:

Nagyvárad város tanácsa részéről a magánborfogyasztás megváltása végett az egyezségi ajánlatok megtételére határidőül 1913. évi január hó 20., 21. és 22. napjai tűzettek ki. Felhivatnak tehát mindazon szőlőbirtokosok, termelők, továbbá magánfogyasztók, kik a boritaladót az 1913. évre átalányösszegben óhajtják megváltani, hogy a fent kitett határidőben a Városháza bizottsági termében mindenkor délelőtt 9 órától 12 óráig a kiküldött bizottságnál annyival is inkább jelentkezzenek s a megajánlott összeget készpénzben a kiküldött bizottságnál léfizessék, mivel ezen határidőn túl jelentkezések elfogadhatni nem fogdak. Az általányozás tárgyában felveendő jegyzőkönyben foglalt feltételek a magánfeleket azonnal kötelezik, a városra nézve azonban csakis az esetben lesznek kötelezők, ha azok a nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóság részéről jóváhagyva lesznek. Nagyvárad város tanácsa, 1913. jan. 15. Lukács Odón adó- és pénzügyi tanácsos.

x **Szülők figyelmebe.** Legszebb és legjobb ajándék-jót tanuló fiuk részére egy jól lövő flóbert. A legnagyobb örömet csakis ezzel szerezhetünk, ssemmi más ajándék nem teszi meg azt a hatást, mert a fiuk véreben már benne van a fegyver iránti vágy, ezt minden felnőtt férfi tapasztalatból tudja. Tehát a fiainknak örömet akarunk szerezni és őket a tanulásra serkenteni, úgy vegyünk **Ladányi** puskaműves Rákóczy-uti üzletében, ahol jótállás mellett lehet mindenféle árban a legjobbat kapni. Töltények és fegyverjavítások, új fegyverek, lőpor és serét vadászati kellékek nagy választékban. Telefonszám: 269.

AZONNAL BÉRBE ADANDÓ

Nagyszalontán az állomástól 5 perenyire levő ház két szobával és egy üzlethelyiséggel, gazdasági épületekkel, ház mellett 10¹/₄ hold beldőség sok gyümölcsfával, nagyon alkalmas kertészkedéshez, a határban 9¹/₂ hold prima szántóval. Bővebbet **TUKKA GERGELY** bérbeadónál **Isaszegen** Pest-megyében.

x **TÜZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszén házhoz szállít **Weiszberger és Társa.** Telefon 688. Telep: Váravelence, vasutnál.

x **A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Óssi-tér) hizott sertések napi áron egyenként is kaphatók.**

x **Finom** női laek chawrau barna és fehér félcipőket vettem partiban és azokat 4 koronától kezdve árusítom. **Feketénél, Bémer-téren, Elite-kávéház** mellett. Üzletemet május 1-én Szent János-utca 3 szám alá helyezem át.

x **Kossuth-utca 6. sz. ház** emeletén a Körös felőli oldalon modern **három szobás lakás** mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.**

x **A Biharmegyei Takarékpénztár** zálogosztálya e hó 30-án árverést tart, kéretnek a t. felek zálogtárgyaik rendezésére. Az igazgatóság.

x **Haláleset miatt eladó** két gyönyörű könyvtár szekrény a legértékesebb irodalmi és tudományos könyvekkel s hozzátartozó könyvtárszattal, megtekintés bármikor az oroszbi plebánián. Eladási határidő **1913. január 31-ig.**

x **Új tanfolyamok a Rose Nyelviskolában.** Január 1-ével új tanfolyamok kezdődnek Rose tanár ábrázoló nyelviskolájában. Mától kezdve be lehet iratkozni német, francia vagy angol nyelvszakokra. A tanítás házon kívül is történhetik. Bővebb felvilágosítást ad a nyelviskola irodája, Rákóczi-út 3.

Valódi **Amerikai és Chas-sala cipők**, legjobb **Bor. alino** és **Pichler kalapok**

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Sarkantyú.
Szombat: Csókszanatórium.
Vasárnap d. u.: Artatlan Zsuzsi; este: Kedves Augustin. (Bemutató előadás.)

A t. bérlőkhöz. Ay igazgatóság felkéri a t. bérlőket, hogy második félévi bérlétdijaikat a színházi irodában a hivatalos órák alatt (d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól fél 6-ig) mielőbb befizetni sziveskedjenek.

Artatlan Zsuzsi. Vasárnap délután 3 órakor az Artatlan Zsuzsi kerül színre, amely alkalommal a címszerepet vendégművésznő fogja játszani. Artatlan Zsuzsi címszerepében Kassay Rózsi énekes szubrett lép fel akinek ez egyik legjobb szerepe.

Leányvásár. Szombaton este megismétli a szintársulat operette személyzete a bőzkedvelt Leányvásárt, amelynek újbóli színrehozatalát érdekes vendégszereplés teszi

indokolta. A szombati előadásban Betsy pompás szerepét Kassay Rózsi énekes szubrett játssa, aki szerződte és céljából lép fel és ha a vendégszereplés sikerül úgy Kassay Rózsi még a mostani évadban tagja lesz a szintársulatnak.

A vasárnapi kisbérlők felkértenek, hogy bérlétük második félévi díját a színházi irodában a hivatalos órák alatt annál is inkább, mielőbb befizetni sziveskedjenek, hogy e hó 12-én lejárt bérléteik használatában akadály ne álljon elő.

MULATSÁG

A Kaszinó estélye.

A Kaszinó január 25-iki mulatságára nagyban készülődik a rendező bizottság.

Az estélyen közreműködésüket kilátásba helyezték ezideig: Varró Domokosné, dr Spitzerné, Polgár Mariska, Ruffi Paula, Kacsóh Fatime, Szentgyörgyi Mártha, Horváth Mici, Etsy Emilia, Palánkay Médi, Varró Zsófia, Sarkadi Klárka és Kőszeghy József főmérnök, mint conferencier, Krüger Szmazsenka Ernő, Vomácska József urak.

Ugy halljuk, hogy a rendezőségnek sikerülni fog **Kacsóh** Pongrácot, a János vitéz hűmeves szerzőjét egy felolvasásra megnyerni.

Jegyek a holnapi naptól fogva már a Kaszinó helyiségében levő rendezőségi irodában kaphatók a meghívó előmutatása mellett.

Záróvizsga az Antalfy-kolonban.

Fekete farsangról hallunk most napnap után szomorú szavakat, kezdjük elfelejteni, hogy mi is az a kacagó farsangi vidámság és egyszer csak egy egészen különös, új tündéri világ tárul a szemünk elé. Csupa apró, vidám gyermek, az arcuk piros az örömtől vig, zene szól és a gyereksereg táncol, kacagva, vidáman, boldogan, mindez olyan szép, olyan tündéri és az ő nevetésük, az ő boldogságuk, ami a nagyok lelkébe is őszinte boldog érzéseket áraszt.

Aki ott volt az Antalfy Margitka vezetés alatt álló gyermekkolon tegnap esti záróvizsgáján, felejthetetlen, kedves emlékeket szerzett magának. Igazán a legszebb, legőszintébb elismerés hangján kell megemlékeznünk Antalfy Margitkáról, aki a szebbnél-szebb jelmezes táncokat betanította és akinek elsősorban köszönhető a gyermekeknek ez a szép, vidám estélye.

Itt közöljük azoknak a bájos leánykának a neveit, akik művészi, jelmezes táncokat lejtették:

Hegedüs Mariskával Pohl Margitka, Sztachó Margitkával Várkonyi Sárka, Frankó Irénnével Kovács Margitka, Bazala Annuskával Czeglédy Irénke, Gonda Katóval Grunwald Annus, Kovács Manival Pirovics Zseni, Dutka Babyval Vadász Tilda, Vadász Magdával Csanády Valér, Bagossy Ellával Öttömösi Jucika, Schenker Erzsikével Istvánffy Lilike, Istvánffy Magdával Kóvér Irénke, Katz Klárka.

A kolonest, amelyen Rác Imre muzsikált, vidám hangulatban egész a késő éjjeli órákig tartott.

NYILTER

...
**A közkedvelt
 Szent János idénysör
 sötét és maláta dus (à la
 Salvator) hordókban és
 palackokban már kap-
 ható és megrendelhető
 Bognár és Szántó
 cégnél.**

IGAZSÁG- SZOIGÁLTATÁS

...
 § **Elitették Finta Sándor öcsé-
 csének a támadóját.** Finta Sándornak, a híres nagyváradi szobrászművésznek az öcsét Finta Sámuel nagyváradi kőfaragót súlyos szerencsétlenséggel végződött támadás érte a múlt év január 25-én. Finta Sámuelre két nagyváradi legény, ifj. Dobai János és Olasz Elek egy leány miatt megharagudtak és elhatározták, hogy bosszút állanak rajta, mihielyt alkalom lesz rá. Jenuár 25-én együtt sétáltak éppen Finta Sámuel és a leány, Papp Mária, amikor a Szigligeti-utcán szembe-
 betalálkoztak a két legénnyel. Olasz Elek egy léccel támadt Fintára, aki hatalmas termetű, erős ember és kirántotta a léccet Olasz Elez kezéből és védekezett a támadás ellen. Ifj. Dobai János ezalatt hátulról ment Finta felé és a bicskával arcul megszúrta. Finta Sámuel oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy öt hétig tartott a gyógyulás. A törvényszék tegnap tárgyalta a támadók ügyét és ifj. Dobai Jánost 2 havi fogházra ítélte el testi sértésért. Az ügyész az enyhe ítélet ellen súlyosbírtásért felebbezést jelentett be.

* **Elitelt pénzhamisító.** Berlucz György Moskovics Józsefnek a birtokán, Szálkapusztán volt alkalmazva, ahol nagy titokban elkezdett ezüstpénzt gyártani. Műhelyéből egymásután kerültek ki a hamis két és ötkoronás ezüstpénzek, azonban oly primitívek voltak, hogy nem igen tudta értékesíteni a pénzgyártás tudományát. A társai pedig éppen haragudtak rá mesterkedéseieért és elárulták a csendőségen, ahonnan azonnal elmentek Berlucz György lakására és megtalálták a pénzgyártás csalhatatlan bizonyítékát. A vádlott azzal védekezett, hogy öt Nyéky Virág csábitotta a bünre. A bíróság azonban a tegnapi főtárgyaláson Nyéky Virágot ártatlannak találta, ellenben Berlucz Györgyöt 2 havi fogházra ítélte el pénzhamisításért.

§ **Apa és fia.** Grósz Izidor bihariyei lakosnak Zsigmond nevű fia Margittára ment, ahol valami elintéznivalója volt. Margittán egy kereskedő ismerőséhez, Hercz Jakabhoz is ellátogatott, ahonnan a vendéglátás fejé-

ben 4 csomag gyapjút lopott el. Aztán mint aki jól végezte dolgát ott hagyta a Hercz Jakabékat, Margittával együtt és elment Nagyszalontára, hogy eladja a lopott holmit. Itt aztán találkozott az apjával, akinek azt mondta, hogy eladás céljából vette a gyapjút. Azután együtt adták el az árukat, amelyeket csak később tudta meg az apja, hogy milyen uton kerültek a fia birtokába. Az ügyesség az apát orgazdaság miatt vonta felelősségre, de a tegnapi tárgyaláson kiderült az ártatlansága és így felmentették. A tolvaj fiu a tárgyalás elől egyszerűen megszökött. A bíróság elrendelte a körözését és az elővezetését.

TÁVIRÁTOK

...
Az országos katolikus tanügyi tanács.

Bécs, január 16.
 Az országos katolikus tanügyi tanács ma Giesswein Sándor elnökletével ülést tartott, melyen napirend előtt Töveges Kálmán szólalt fel. Tiltakozott az ellen a gyanúsítás ellen, hogy a tanács a katolikus tanítókért semmit sem tett volna. Ezután több folyó ügyet intéztek el.

A háboru folytatása.

Szófia, január 16.
 Minlafopasában a hadvezetőség tanácskozást tartott, melyben a háboru folytatásának eshetőségét tárgyalták. A tanácskozás a háboru folytatásának helyeslésével fejeződött be.

Elmebajos bevándorló nem kell Amerikának.

Newyork, jan. 16.
 A washingtoni képviselőház elfogadott egy törvényjavaslatot, amely szerint a hajótársaságok minden elmebajos bevándorlóért kétszáz dollár pénzbüntetést tartoznak fizetni.

Szengáz áldozata.

Bécs, jan. 16.
 (Saját tudósítónktól.) Zeller Mayer Cézár dr. ügyvédet, az angol osztrák bank cégvezetőjét ma reggel lakásának fürdőszobájában halva találták. Az ügyvéd szengáz kiömlése következtében halt meg. Még nem tudták megállapítani, vajjon öngyilkosság, vagy véletlen szerencsétlenség forog-e fenn. Zeller Mayer harmincöt éves volt.

Katonai tanácskozás Bécsben.

Bécs, jan. 16.
 Bécsből jelentik, hogy tábornoki konferencián, melyen rendszerint a király elnököl s amelyek rendes körülmények között január első felében szoktak megtartani, elhalasztották, nehogy a közvéleményben ez a meggyőződés verjen gyökeret, hogy a tábornoki konferencia a külügyi helyzeettel foglalkozik. A konferenciát e hó végén vagy február elején tartják meg s részt vesz rajta a király, a trónörökös, a hadügyminiszter, a két honvédelmi miniszter, a vezérkar főnöke s egy-két magas állású tábornok. A konfe-

rencia kizárólag személyi kérdésekkel foglalkozni.

Három papát töröltek az indexből.

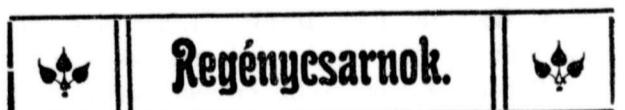
Róma, jan. 16.
 Öszentsége utasítására a történelmi kutatások alapján ma három pápa nevét törölték a papák indexéből. A törölt nevi egyáltalán nem voltak papák. Így Öszentsége nem a 263-ik, hanem a 250-ik pápa.

A francia elnökválasztás.

Versailles, január 16.
 Versailles pompás királyi palotájának pénteken nagy napja lesz. Akkor lesz ugyanis az elnökválasztás, melynek eredményét már most is egész Franciaország nagy érdeklődéssel várja. Tegnap a próbaválasztások zajlottak le, amelyekből tizenegy szavazattal Pams földmívelésügyi miniszter került ki győztesen Poincaré miniszterelnök 272 szavazatával szemben. A próbaszavazás eredményét azonban korántsem lehet döntő fontosságúnak tekinteni. A kedélyek hullámozása olyan változott viszonyokat teremthet, amelyek az összes eddigi számításokat halomra döntik. A jelöltek egyike sem jutott abszolút többséghez s Pamsra és Poincaréra leadott szavazatok oly közel állanak egymáshoz, hogy az esetleges meg-
 lepetés nincs kizárva.

Megmérgezett család.

Hódmezővásárhely, jan. 16.
 Ma egy hét tagból álló családot szállították be a kórházba. A család tagjai patkányméreggel vannak megmérgezve. A mérgezés úgy történt, hogy özv. Rózsa Pálné a patkánymérget rosszul helyezte el és abból a sertés is evett, minek következtében megdöglött. Ennek a mérgezett sertésnek husából evett Rózsané és így mérgeződött meg hédmagával.

AZ ELHAGYOTT ROMA.

Történelmi elbeszélés.

Irta: **Dús László.**

Fiamma két kezét fejére kulcsolva rebegte:

— Bocsáss meg nekem signore! — én ilyenre nem tanítottam őt.

Stefana Colonna di ferro csak ennyit mondott:

— Lesz gondom mindkettőjökre, Fiamma!

A szép leány elnevette magát, megölelte atyját és így szólt:

— Paolád nem fél tőled, atyám!

II.

A pápai palota, a Cirinál, közelében a piazza di Colonnán, a Colonnák palotája, nagy tömör régi épület, mely még arra is készült, hogy a római császárok eme váro-

sát számos izben meglátogató és fosztogató idegen hadak ellen védelmül, erősségül szolgáljon.

A palota háttérében, minthogy homlokával a Qivínál felé fordult, a Tiberis partjáiig nyúló kert terült el, melynek évszázados terebélyes tölgyei arról tettek tanubizonyságot, hogy ezt a kertet, vagy inkább az ősfákat mindig megkímélte az ellenség, ahol a nap égető heve ellen árnyékos menhelyet talált.

A tölgyfák nagy csoportja egész erdőséget képezett és a kert közepétől a Tiberisig nyúlt, ahol az utolsó sort képező fák gyökereiket a folyam vizében fürösztették.

Innen kezdve sárga levelű, piros vagy fehér virágú akácok képeztek sorfalat a fügefákig, ahonnan ismét citrom- és narancsfák, majd olajfák s végül magas, egyenesen felfelé nyúló cédrusfák szegélyezték az utakat, míg a kert közelében kék vizű tó vegyítettette üdítő páráját a fa és virágok illatai között.

A palota nagy terjedelmű egy emeletű épület volt, melynek földszinti részében a cselédségség lakott, az emeleten a büszke biborosok laktak két dominikánus és két minorita szerzetessel, akik a titkári hivatalt töltötték be.

Colonna Jakab biboros magas, száraz, esontos alak volt, haja őszbe borult, szemei mintha már a túlvilági életet keresnék, nyolevan éves kora dacára lelki ereje eléggé friss és könnyed volt, öcsese a nála tíz évvel fiatalabb János biboros nem volt magas, de izmos alak inkább lehetett volna katonának mint papnak tartani, izgékony, ősz haja, villogó szemű ember volt.

Jakab biboros állandóan komor és méltóságos, János biboros vidám kedélyű, hirtelen lobbanó természetű ember volt.

A két papi fejedelem a kertben sétált, élvezni akarták az olasz égalj finom, erősítő nyári hús levegőjét, mely idegzetre jótékonyan és erősítőleg hat.

Jakab biboros fekete reverendát viselt, átkötve széles, lilaszínű övvel, melyen arany cseppekből készített olvasó függő, ezt esontos, sovány ujjai között tartotta, az olvasón függő feszületet gyakran emelte ajkaihoz, fejét nagy karimájú kalap fedte.

A főpap imádkozott. Ilyenkor még öcsese, a másik papfejedelem is távol tartotta magát tőle, mert hogyha nem szólott is, nem indulatoskodott is, de tekintete eléggé kifejezte azt, hogy imája közben mindenki terhére van.

— Mikor a legszentebb elé járulok, nem türöm magam mellett a bűnösöket! szokta mondani öcsésének.

Mikor imáját bevégezte, széles karimájú kalapjának elejét feltaszította, ami jel volt arra, hogy most már jöhet, aki hozzá szólani akar.

János biboros, aki méltóságának minden jelvényét, amit a templomon kívül viselhetett, magára szedte, szemben találkozott bátyjával.

— Nos, Giovanni, mi a kívánságod? — kérdezte öcsésétől.

— A szőnyeg ágy mellett nagy követ találtam! — válaszolt a másik.

— Az öregebbik szeme felvillant.

— Megint képzeletekben beszélsz?

— Igen, mert hogyha egyenesen mondom meg, szokásod szerint dühös leszel.

Giaconus kezével legyintett.

— Hagyd el, Giovanni, a kőbe legfeljebb megbotlasz, hogyha kikerülni nem akarod.

— De testvér, nem jó lesz, ha így lemondasz mindenről.

— Bizonyosan nem a pápa ő szentsége dobtá! — mondotta gunyosan Giacomó.

— Nagyobb köveket is szórt már ő ennél szerzte szét a nagyvilágban.

— Mit használtak menykövei? — Eduárd angol király visszadobta, Fülöp francia király új menyköveket készíttetett, Martell Károly elűzette a pápa követét, mindenütt bajt zúdított az egyházra, csak azért mert VII. Gergely pápát utánozza.

— Hja! sohajtott János biboros, — VII. Gergely! — ő Canossáig hurcolta Henrik császárt.

— Ugyan mi haszna lett belőle az egyháznak? A királyok megrémültek a szentséges atyák átkaitól? Nem! Ellenkezőleg, szembefordultak velök; idegen származású szentséges pápák, mint Hildebrand, a német, Cajetáni, a spanyol, idézték a veszedelmet az egyházra. Mi, olaszok, mi Latiumbeliek, mi meg tudjuk védeni a tiara méltóságát és tekintélyét, de mi nem kellünk a biboros testvéreknek.

— Igen, de a Qarínál felől jöhetett.

— Bizonyosan nem ellened volt irányítva, én pedig figyelembe sem veszem. tületnek a konklavénak, most majd francia jön Bonifác utódául.

— És te, bátyám, türöd ezt? Mi, Colonnák, mi vagyunk hivatva az egyház békéjének megalapítására, a királyi erőszak megfékezésére, te magad elsősorban.

Jakab biboros esontos ujjával végigsimította homlokát a nagy kalap alatt, mintha komor gondolatait elűzni akarná. Majd oda fordult öcséséhez:

— Colonna Péter? — kérdezte.

János biboros meglepetve nézett bátyjára.

— Colonna Péter? — kérdezte.

— No igen!

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

...

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb fellegására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Máiusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Oszták hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—
Közuti vasut	—	651.—
Városi villamos	—	373.—
Salgótarjáni kőszén	—	713.—
Rimamurányi	—	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

UJDONSÁG! Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita” rendkívül erős, vastag sárgarézből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós billentyűkkel ellátva. Ara tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal — csak 6 korona —

Wagner a hangszerkirály országos elismert elsőrendű hangszerárúháza, BUDAPEST

OSZEF-körut 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen. Óvás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

Ananas

Jamaika rum

GORDON-STAFFOD & CO
londoni cégtől eredeti töltésben a legfinomabb és legnemesebb Jamaika rum teához.

Kizárólagos raktár:

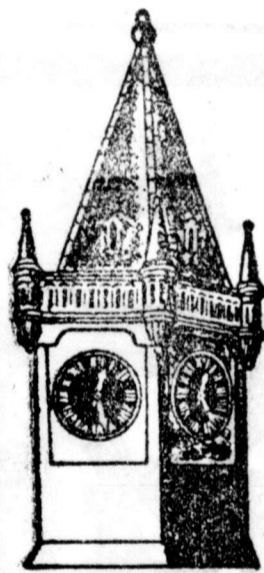
Nagyváradi Tisztviselők
Fogyasztási Szövetkezeténél
Nagyvárad, Rakóczy-ut 6. sz.

TELEFON 769.

TELEFON 769.

Sarkady és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajanlja 1 héten egyszer felhuzandó és 1 naphan egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTALLÁS.
Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra.
Saját ház.

Horgony-Syrup. Sarsaparillae

Vértisztítószer. Üvege 3.00 és 7.50 kor.

Horgony-Liniment. Capsici

A Horgony-Pain-Expeller pótléka. Fájdalomnyitő bedörzsolés meghűlésnél, rheumánál, kősvényknél stb. Üvege 1.40, 2.— kor

Horgony-Vas-Albuminot

Tinktúra. Vörösgyógyósnál és náptápnál. — Üvege 1.40 kor.

Besszereshetők a legtöbb gyógyszerárúháza vagy közvetlenül NCHTER dr. az „Arany oroszlán”-hoz országot prágai (1. Elisabethstraße 5) gyógyszerárúháza.

FORAKTAR Magyarország reszere:
Török gyógyszerár Budapest.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegesiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utca.

TELEFON
11-64.

Üvegesiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegedzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Faönttükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglalatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakattüvegek

Épületüvegezés

Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzéket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok ki-
képzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Telefon 245. sz.

Telefon 245. sz.

Kalenda János

ezégnél Nagyváradon
a Szent László-téren
legjutányosabban beszerezhetők mindennemű

Varrógépek

Gramofonok
Kerékpárok

Vadászfegyverek

és vadászati kellékek óriási választékban; ugyszintén uta-
zási cikkekben is nagy választék található.

Fenti árucikkek előnyös részletfizetésre is kaphatók.

Carbid olcsó napi árban.

Varrógépek, gramofonok olcsón javíttatnak.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Csengeri-utca 21-ik szám alatt saját házamban, egy a mai korak mindenképen megfelelő

= épület és = műbutor asztalos

műhelyt létesítettem. Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivételben, továbbá templom, iskola, gyógyszerár és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel úgy helyben, mint vidékre készséggel szolgállok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaal József
mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52. TELEFON 11-52.

WAJNOVSZKI FERENC

url- és női cipész. Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Nagyvárad város

tejközpontja

házhöz szállít pontos időben kitünően kezelt tiszta palackozott tejet literenkint

28 fillérért.

Előzetes rendelésre legfinomabb teavaj, túró, hab és kávétejszín is szállítatik. Rendelések a városi tejközpont epreskerti telepére és a Szent László-téri hatósági tejkimérésbe intézendők, valamint telefon és a tejkihordó kocsisok útján is felvétetnek.

Telefon 13-15. Telefon 13-15.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a lezelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó olcsó díj mellett).

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósit házakra és földbirtokokra.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

Figyelem! Fióközlet nincs!

NAGY GYULA

Nagyvárad, Olaszi, Rákóczi-ut

ajánlja saját gyártmányu kefe és meszelő nagyraktarát. Dus választék finom illatszerekből, pipere-szappanokból és mindennemű fésűkből és hajtűkből. Raktáron tart fürdő és kocsimosó szivacsokat jutányos árban. Fogkefék felelősség mellett. Különböző karácsonyi és ujévi ajándékok olcsó bevásárlási forrása.

Figyelem! Fióközlet nincs!

Belépési felhívás.

A polgári takarékos és segélyszövetkezet

Kossuth Lajos-utca 4. szám

1913. január 1-én megnyitja
18-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton is felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszés szerinti számú törzsbetét jegyzésével történik, melyek mind-egyike után hetekint 1 kor. fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelének, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatnak:

a) a heti befizetések 9 tizedésze erejéig minden további biztosíték nélkül;
b) ingatlanokra;
c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
d) megfelelő kezesség mellett váltókra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétenkint 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetéti könyvecskéjét.

Az új évtársulatba beépők részére kölcsönök már most folyósítanak. A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkéretnek, hogy a felvétel iránt tisztehelyiségünkben (Kossuth Lajos utca 4. szám) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek Nagyvárad, 1912. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékos és segélyszövetkezet igazgatósága.

KORCSOLYA

különlegességek

TARSOLY és RISZTÓ vaskereskedésében
== Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon 390. ==

100 kiló Porosz szalon fűtőszén 50 kilós zsákokban kimérve házhoz szállítva K 5.—

Ha nincs meglegedve szabójával, mert drága vagy rossz-szab vagy

nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSÁ** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nívásra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

832—913. sz.

Hirdetmény.

Az 1.81. évi XLI tc 34. §-a alapján közhírré teszem, hogy a Páris-patak szabályozása folytán nyitandó új utca részére szükséges területek megszerzésére a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 69530 I. a. sz. rendeletével új kisajátítási eljárást rendelt el.

A kisajátítási eljárás határidejéül Nagyvárad város közigazgatási bizottsága 1913. február hó 4 napjának déle 9 óráját tűzte ki, az összejevetel helyéül pedig Nagyvárad város székházának bizottsági termét jelölte ki.

Erről az összes érdekelteket azzal értesitem, hogy a vonatkozó tervek, valamint a kisajátítandó területek összeírása 1913. január hó 15-től 1913 január hó 29-ig terjedő 15 napi közzemlére vannak kitéve s azok a hivatalos órák alatt megtekinthetők s az érdekeltek a tárgyaláson saját érdekükben annál is inkább jelenjenek meg, mivel az távolmaradásuk esetén is meg fog tartatni.

Nagyvárad, 1913. jan. 14.

Rimler Károly,
polgármester.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 22. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari tagymentes
closetteket vízöblítéssel.
Angol-closett berendezést,
víztartány vagy önzáró clo-
sett csapokkal való öblítéssel.
Mindennemű épület- és dísz-
bádogos munkát. Világy-
erő gépekkel berendezve.

Házi csatornázást

szakszerűen készít

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagypiac-tér 1. Telefon 969. Gyár 1062

Cement, gipsz, nád, fedélemaz, cserép
kőpor, oltott mész st. eladás.

Szájról-szájra száll a hír,

hogy mily meglepő kitűnő minőségben és jutányos áron kaphatók

Farkas István „APOLLO” drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

Rimanóczy-palota. Telefon 1302.

1. Mindennemű gyógyanyag és vegyszerárú. 2. Francia és angol illatszerek, faconokban vagy kimérve. 3. Arcz és kézapoló szerek, piperecikkek és pipereszappanok. 4. A világhírű Y-PO szeplő és májfolt ellenes készítmények. 5. Thea, rum, cognac, tokaji asszu és malaga bor. 6. Likőr és rumessentiák ingyen előíratokkal. 7. Csukamájolajok, köhögés ellenes hurutszeletkéék. 8. Hajszeszek, hajszőkítők, hajfestőszerek, hajpuderek, színházi festék. 9. Fogporok, szájvizek, fogpaszták, fogkefék dus választékban. 10. Ruha és hajkefék, manikűr és fésű kazetták, tükrök, gumicikkek, sérvkötők, kötszerek, fecskendők, lysoform és más fertőtlenítő szerek, mentőszekrények, mindennemű háztartási cikkek.